

BESTUUR VAN VERSE EN EERSTEKALFKOEIE VIR VERHOOGDE REPRODUKSIE EN MAKLIKE KALWING

Leslie Bergh, LNR-Diereproduksie-instituut, Irene • Tel: 082 801 2026 E-pos: leslie@arc.agric.za

Enige vleisbeesboer wat sy sout werd is weet dat reproduksie die belangrikste beperkende faktor is wat die produksiedoeltreffendheid van sy kudde beïnvloed. Ten spyte hiervan, is dit onrusbarend om te sien hoeveel beesboere steeds die reproduksiebestuur van hul kuddes verwaarloos.

Reproduksiebestuur rus op vier bene, naamlik voeding, kuddegesondheid, (veral geslagsiektes), seleksie vir vrugbaarheid en paringsbestuur. Ons gaan hier spesifiek fokus op bestuurspraktyke by verse en eerstekalkoeie wat daarop gemik is om verse maklik te laat kalf en eerstekalkoeie weer vinnig in kalf te kry, aangesien hierdie aspekte die mees algemene probleme is wat beesboere ondervind met reproduksiebestuur. As gevolg van die hoë koste verbonde daaraan om 'n vers groot te maak tot na eerste kalwing, kan geen boer dit bekostig om jong koeie op hierdie kritiese stadium van hul reprodutiewe lewe te verloor nie.

Die primêre doelwit met versbestuur moet wees om verse dragtig te kry voordat hulle 27 maande oud is, sodat hulle sal kalf voordat hulle 36 maande oud is. Die gewig, kondisie en groeitempo van verse is belangriker aanduiders as ouderdom om te bepaal wanneer verse die eerste keer gedek kan word. Indien verse te swaar en/of te vet sou word om op 24 maande ouderdom te paar, kan dit oorweeg word om hulle op ongeveer 18 maande ouderdom te paar, mits voldoende goeie kwaliteit weiding en/of oesreste, hooi of kuilvoer beskikbaar is na kalwing om te verseker dat hul kondisie optimaal bly vir herkonsepsie. Indien sulke verse dan ses maande gerus word voordat hulle weer gedek word (om dan in die hoof kalfseisoen te kalf), sal dit hoër herkonsepsie verseker.

Die volgende bestuurspraktyke kan gevolg word om die reproduksiedoeltreffendheid van verse en eerstekalkoeie te verbeter:

- **Maak seker dat die koeie inpas by die produksie-omgewing.** Waak veral teen grootraam koeie waar die beskikbaarheid van voedsel beperkend is. Omdat eerstekalkoeie self nog groei en 'n kalf soog, is hul voedingsbehoefte baie hoog en sal hul reproduksie noodwendig daaronder lei indien hul baie kondisie verloor.
- **Bestuur verse en eerstekalkoeie apart.** Dit is baie belangrik dat verse, vandat hulle gespeen is totdat hulle die tweede keer kalf, as 'n aparte groep of groepe bestuur word. Dit sluit in meer aandag, die beste kampe, strategiese byvoeding en 'n spesiale gesondheidsprogram.
- **Kry verse op 65% van verwagte volwasse gewig by paring.** Indien die volwasse koeie gemiddeld 500kg weeg, moet die verse dus 325kg weeg aan die begin van die teelseisoen.
- **Gebruik 'n kort teelseisoen.** Die teelseisoen van verse behoort

ideaal gesproke slegs 45 tot 65 dae te wees om druk te plaas op vrugbaarheid.

- **Paar verse 4 tot 6 weke voor die koeie se teelseisoen begin.** Deur verse vroeër as die koeie te paar, gee dit hulle 'n langer postpartum herstelperiode. Hierdie praktyk moet egter slegs oorweeg word indien die verse voldoende voeding kry vóór kalwing en ook ná kalwing totdat voldoende groen gras beskikbaar is, anders kan dit die probleem vererger!
- **Paar meer verse as wat nodig is vir vervanging.** Meer verse (tot 50% meer) as wat nodig word vir vervanging behoort gepaar te word, sodat daar voldoende dragtige verse beskikbaar is om alle nie-dragtige koeie en koeie wat vir ander redes uitgeskot moet word te vervang.
- **Oorweeg synchronisasie van verse.** Die doel hiermee is om verse vroeg dragtig te kry gedurende 'n kort teelseisoen. Synchronisasie is 'n redelik algemene praktyk by KI, maar hou ook voordele in by natuurlike dekking.
- **Meet verse se pelvisopening voor paring.** Ten einde verse wat moeilik sal kalf vroeëtydig te identifiseer, kan hul pelvisiese openinge deur 'n veearts gemeet en die met klein pelvisopening uitgeskot word voordat die teelseisoen begin. 'n Vers wat maklik kalf se baarmoeder en geboortekanaal herstel vinniger en sy kom gouer weer op hitte as 'n vers wat moeilik kalf.
- **Gebruik beproefde gemak van kalwing bulle op verse.** Moeilike kalwing verleng die postpartum herstelperiode wat lei tot swakker herkonsepsie. Gebruik dus slegs bulle met 'n relatief lae teelwaarde vir geboortegewig op verse om maklike kalwing te verseker.
- **Gee aan eerstekalkoeie die beste beskikbare voeding.** Die voorsiening van die beste beskikbare voeding (hetsy weiding, hooi of mieliereste en lek) aan eerstekalkoeie nadat hulle gekalf het is krities om aan hul hoë voedingsbehoefte te voldoen en te verhoed dat hulle kondisie verloor.
- **Verminder oormatige energie byvoeding in die laaste drie maande van dragtigheid.** Indien nodig, kan addisionele energie gedurende die laaste 50 dae van dragtigheid gegee word om te verseker dat verse se kondisietelling 3 - 3½ (op 'n 5-punt skaal) is by kalwing. Wees egter versigtig, aangesien oormatige energie byvoeding in die laaste drie maande van dragtigheid kan lei tot groot kalwers en moeilike kalwing.
- **Voorsien 'n prikkellek 21 dae voor die teelsiesoen begin.** Die voorsiening van 'n prikkellek 21 dae voor die teelsiesoen begin tot 42 dae in die teelseisoen, sal meehelp om 'n hoë konsepsiesyfer te behaal.

- **Voorsien ionofore aan koeie na kalwing om die benutting van voer te verbeter.** Verskeie studies het getoon dat die voer van ionofore na kalwing voerkostes met slegs ongeveer 12c/dag verhoog, maar dat dit die postpartum interval verkort met gemiddeld 18 dae, mits voldoende energie beskikbaar is.
- **Stel verse en eerstekalkoeie bloot aan koggel bulle.** Die blootstelling van verse en eerstekalkoeie aan koggel- of steriele bulle of geandrogeïseerde koeie vir minstens 9 dae voor die begin van die teelseisoen, sal hulle stimuleer om te begin ovuleer en meehelp dat hulle vroeg in die teelseisoen dragtig word.
- **Gebruik 'n hoër verhouding bulle by verse.** Die gebruik van 'n hoër verhouding bulle by verse veral gedurende die eerste 21 dae van die teelseisoen kan voordelig wees.
- **Verleen vroegtydig hulp by moeilike kalwings indien hulp benodig word.** Nadat 'n vers 1½ uur in stadium 2 (hoeve sigbaar) van kalwing was, sal elke addisionele 30-minute vertraging in hulpverlening lei tot 'n addisionele ses dae in die interval tot sy weer dragtig word.
- **Speen kalwers vroeg speen gedurende droogtes of voedingstekorte.** Vroeë speen van kalwers (tot 40 dae vroeër) is volgens navorsing een van die beste metodes om die reproduksiedoeltreffendheid van eerstekalkoeie te verbeter, aangesien dit voorkom dat hierdie koeie te veel kondisie verloor.

Ampt

